

PATVIRTINTA  
Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos  
2017 m. kovo 1 d. sprendimu Nr. KS-12  
(Patikslinta 2017-04-12 posėdyje)



**VYRIAUSIOSIOS TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJOS  
2016 METŲ  
VEIKLOS ATASKAITA**

*Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo  
19 straipsnio 1 dalimi  
teikiama Lietuvos Respublikos Seimui*

**TURINYS**

Statistinė informacija apie VTEK veiklą 2016 m.....	3
<b>1. Apie Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją.....</b>	<b>4</b>
<b>2. Kontrolė.....</b>	<b>8</b>
2.1. VTEK tyrimai.....	8
2.2. Kitų institucijų atliktų tyrimų vertinimas pagal vtek kompetenciją.....	11
2.3. Teismuose nagrinėtos bylos.....	12
2.4. Lobistinės veiklos priežiūra .....	15
<b>3. Prevencija.....</b>	<b>19</b>
3.1. Privačių interesų deklarasavimas.....	19
3.2. Savivaldybių tarybų etikos komisijų veikla .....	20
3.3. Švietimas ir konsultavimas.....	21
3.4. Prevencijos iniciatyvos.....	22
3.5. Tarptautinis bendradarbiavimas .....	24
<b>4. Teikti pasiūlymai dėl teisės aktų .....</b>	<b>26</b>
<b>5. Komisijos siūlymai dėl veiklos uždavinių 2017 m. ....</b>	<b>27</b>

**STATISTINĖ INFORMACIJA APIE VTEK VEIKLĄ 2016 M.****1. Komisijos gauti pranešimai ir priimti sprendimai 2014-2016 m.**

	2014 m.	2015 m.	2016 m.
VTEK gauti pranešimai	222	315	406
VTEK sprendimai nepradėti tyrimų	71	138	209
VTEK priimti sprendimai atlikus tyrimus	118	69	82
Sprendimai, kuriuose konstatuoti pažeidimai	23	25	34
Sprendimai, kuriuose nenustatyta pažeidimų	48	31	37
VTEK sprendimai nutraukti tyrimus	47	13	11
Kitų institucijų atliktų tyrimų vertinimai	33	108	115
VTEK gauti raštai bei paklausimai	2118	2492	2975
VTEK gauti prašymai dėl rekomendacijų ar išaiškinimo	618	531	706
VTEK gauti prašymai dėl informacijos apie pretendentų į valstybinę tarnybą reputaciją	409	348	470

**2. Pagrindas Komisijos tyrimui pradėti (iniciatyva) 2014-2016 m.**

	2014 m.	2015 m.	2016 m.
Fizinių ir juridinių asmenų pranešimai	97	62	73
VTEK iniciatyva	12	2	3
Anoniminiai pranešimai ir žiniasklaidos informacija	9	5	6

**3. Komisijos atstovavimo teismuose statistika 2014-2016 m.**

	2014 m.	2015 m.	2016 m.
Teismo procesai	29	18	26
Kreipimaisi į teismą (skundai dėl VTEK sprendimų, atitinkamais metais paduoti į VAAT ir LVAT)	15	16	18
VTEK laimėtos bylos (įskaitant skundus, paduotus ir ankstesniais metais)	17	13	18

## 1. APIE VYRIAUSIAJĄ TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJĄ

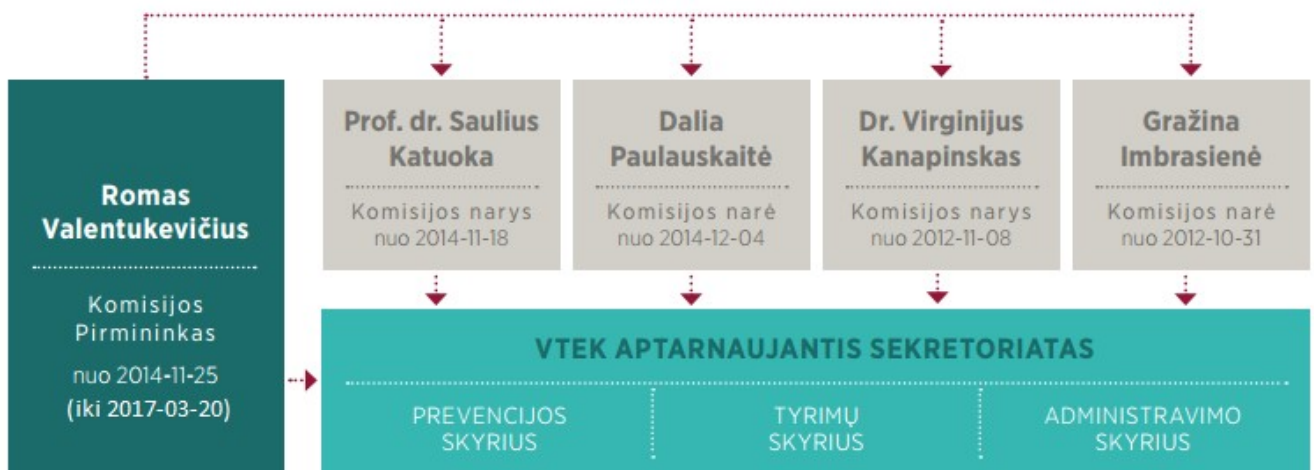
Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK, arba Komisija) – Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas) įsteigta ir jam atskaitinga kolegiali asmenų, dirbančių valstybinėje tarnyboje, ir asmenų, vykdančių lobistinę veiklą, priežiūrą ir korupcijos prevenciją pagal įstatymo jai priskirtą kompetenciją vykdanči institucija. VTEK veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas, Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas (toliau – VPIDVTĮ, arba Įstatymas), Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas, Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, VTEK darbo reglamentas, kiti teisės aktai.

VTEK sudaro 5 nariai, kurie yra Seimo skiriami valstybės pareigūnai, jų kadencijos laikas – 5 metai. Komisija savo veiklą grindžia pagarbos žmogui ir valstybei, teisėtumo, nešališkumo, politinio neutralumo, nepriklausomumo, skaidrumo, viešumo ir atskaitomybės principais.

2016 m. Komisiją sudarė Lietuvos Respublikos Seimo paskirti nariai: Romas Valentukevičius – pirmininkas (kadencijos pradžia 2014-11-25 (nuo 2017-03-20 atleistas iš pareigų jam atsistatydinus)), prof. dr. Saulius Katuoka (kadencijos pradžia 2014-11-18), Dalia Paulauskaitė (kadencijos pradžia 2014-12-04), dr. Virginijus Kanapinskas (kadencijos pradžia 2012-11-08) ir Gražina Imbrasienė (kadencijos pradžia 2012-10-31).

2016 metais Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos veikla buvo vykdoma viena kitą papildančiomis VPIDVTĮ ir Lobistinės veiklos įstatymo pažeidimų tyrimo, šių įstatymų pažeidimų prevencijos, privačių interesų deklaravimo ir poveikio teisės aktų leidybai skaidrumo kryptimis.

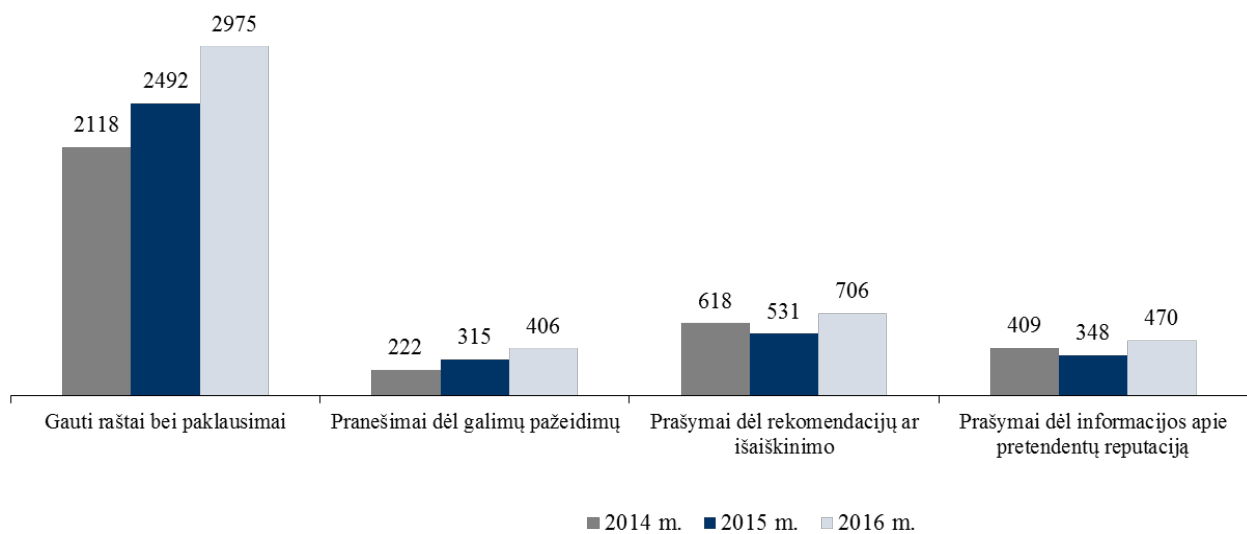
Komisiją aptarnauja VTEK sekretoriatas, susidedantis iš 3 struktūrinių padalinių: Tyrimų, Prevencijos ir Administravimo skyrių. Sekretoriato dirba 17 darbuotojų, kurie Komisijos pirmininko pavedimu rengia sprendimų, rezoliucijų ir kitų dokumentų projektus; ruošia ir teikia Komisijai pasiūlymus jos kompetencijai priskirtais klausimais; Komisijos pirmininko pavedimu atstovauja Komisijai valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, teismuose; konsultuoja suinteresuotus asmenis dėl Komisijos kompetencijai priskirtų valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų tarnybinės etikos ir elgesio normas reglamentuojančių teisės aktų nuostatų įgyvendinimo ir kt.



1 pav. Komisijos organizacinė struktūra

Komisija, vadovaudamasi VTEK įstatymo nuostatomis, kolegialiai priima sprendimus pradėti, sustabdyti, nutraukti, atnaujinti tyrimą dėl įstatymų pažeidimo; atsisakyti nagrinėti pranešimą, vadovaudamasi VTEK įstatymo 24 straipsnio nuostatomis; įgyvendinti Komisijai VTEK įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 3, 4, 5, 6 ir 7 punktuose nustatytas teises; priimti norminius teisės aktus, susijusius su įstatymų, kurių laikymosi kontrolę vykdo Komisija, įgyvendinimu. Ataskaitiniais metais įvyko 50 Komisijos posėdžių.

Komisija 2016 m. gavo 2975 įvairių oficialių raštų bei paklausimų, tarp jų 406 pranešimus arba prašymus įvertinti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesio atitiktį Įstatymo nuostatomis, 706 prašymus pateikti rekomendacijas ar išaiškinimus dėl Įstatymo nuostatų taikymo, 470 prašymus pateikti informaciją apie asmenų, siekiančių eiti pareigas valstybės ar savivaldybių įstaigose, reputaciją.



2 pav. Komisijos gauti raštai bei paklausimai 2014-2016 m.

Ataskaitiniais metais Komisija atsižvelgė ir į Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto siūlymus dėl VTEK 2016 m. veiklos: pritarus Komisijos 2015 m. veiklos ataskaitai, buvo pasiūlyta veiklą orientuoti į prevencijos iniciatyvas.

2016 m. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija:

- pradėjo vykdyti administracines procedūras dėl Privačių interesų registro steigimo projekto finansavimo iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų - parengtas projektinis pasiūlymas, su Informacinės plėtros komitetu prie Susisiekimo ministerijos derinama galimybių studija ir investicinis projektas. Privačių interesų registro steigimas numatytas Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos įgyvendinimo 2015–2019 metų tarpinstituciniame veiklos plane (plačiau žr. skyriuje „Privačių interesų deklaravimas“);
- Komisijos atstovai aktyviai dalyvavo Lobistinės veiklos įstatymo tobulinimo procese, šio įstatymo naujos redakcijos projektui po svarstymo Seime buvo pritarta (plačiau žr. skyriuje „Lobistinės veiklos priežiūra“);
- padėjo ugdyti institucijų gebėjimus atpažinti darbuotojų tarnybinės etikos pažeidimus, juos savarankiškai įvertinti, taikyti prevencijos priemones (plačiau žr. skyriuose „Švietimas ir

- konsultavimas“ ir „Kitų institucijų atliktų tyrimų vertinimas“);
- stiprino visuomenės supratimą apie tarnybinės etikos reikalavimus bendradarbiaudama su kitomis kompetentingomis institucijomis (Sveikatos apsaugos ministerija, Viešųjų pirkimų tarnyba, Vyriausiąja rinkimų komisija), rengė bendrus informacinius projektus (plačiau žr. skyriuose „Prevencijos iniciatyvos“, „Pasiūlymai dėl teisės aktų“);
  - atsižvelgdama į Lietuvos siekį 2018 m. tapti visateise Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) nare ir dėl to nustatytus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. prioritetus, Komisija dalyvavo pasirengimo Lietuvos narystei EBPO procedūrose (plačiau žr. skyriuje „Tarptautinis bendradarbiavimas“).

**Sprendimų nešališkumo užtikrinimas ir nusišalinimų stebėseną.** 2016 m. sausio 27 d. sprendimu Komisija patvirtino valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens pareikšto nusišalinimo nepriėmimo kriterijus, kuriais vadovaudamasis institucijos vadovas ar jo įgaliotas atstovas, arba kolegiali valstybės ar savivaldybės institucija, motyvuotu rašytiniu sprendimu gali nepriimti pareikšto nusišalinimo ir įpareigoti asmenį toliau dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimą. Ataskaitiniais metais VTEK privačių interesų deklaravimo informacinėje sistemoje kontroliuojančios institucijos įregistravo 506 nusišalinimo nepriėmimo atvejus.

**Tyrimai.** Siekdama stiprinti vietos tarnybinės etikos kontrolės subjektų kompetenciją ir aktyvinti jų veiklą, dalį tyrimų VTEK paveda atlikti jiems patiems. Tyrimų revizavimų skaičius, palyginti su 2014 m., padidėjo daugiau nei tris kartus (nuo 32 iki 115), buvo didesnis ir nei 2015 m. (108).

**Privačių interesų deklaravimas.** Pradėjusi parengiamuosius Privačių interesų registro steigimo ir kūrimo darbus, VTEK kontroliavo, kaip asmenys deklaruoja privačius interesus. Viešųjų deklaracijų skaičius per metus padidėjo nuo 28700 iki 39 900 (39 proc.).

**Rekomendacijos ir rezoliucijos.** Institucijoms ir asmenims teiktos rekomendacijos dėl tinkamo tarnybinės etikos nuostatų įgyvendinimo. Taip pat priimtos rezoliucijos „Dėl savivaldybės mero ir tarybos narių nusišalinimo“ (VTEK 2016 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. KS-18) ir „Dėl nusišalinimo savivaldybėse sprendžiant mokesčių tarifų nustatymo klausimus“ (VTEK 2016 m. kovo 30 d. sprendimu Nr. KS-27).

Pagal kompetenciją VTEK taiko teisėkūros iniciatyvų, švietimo, rizikos vertinimo priemones. Kelios iš jų:

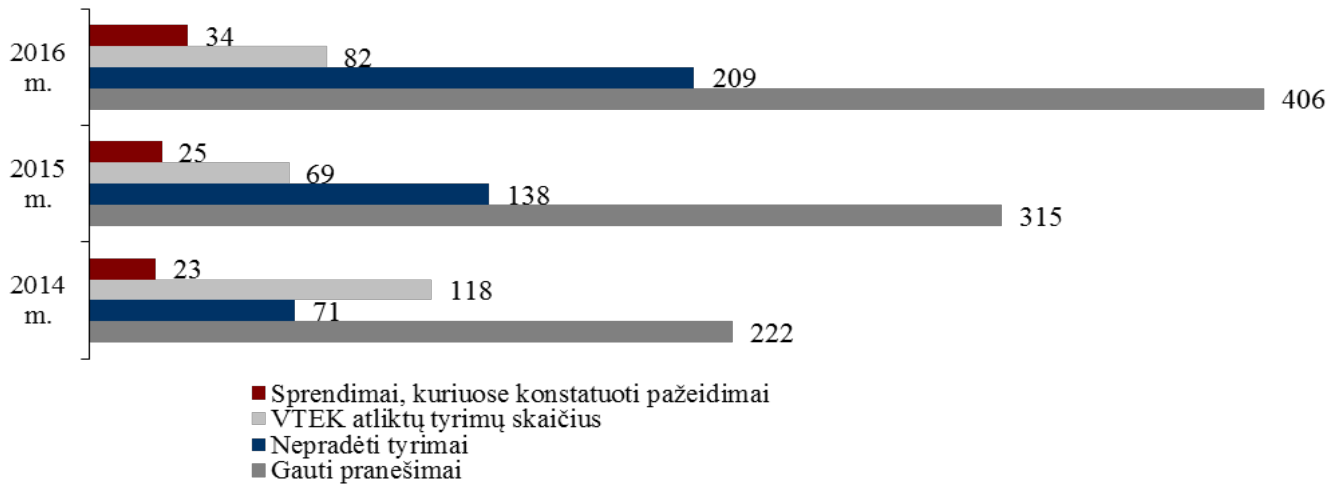
- įgyvendindama Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, Lietuvos policijos generalinio komisaro, Lietuvos Respublikos Vyriausiosios rinkimų komisijos (toliau – VRK) pirmininko ir Komisijos pirmininko 2016 m. sausio 28 d. įsakymu patvirtintos Lietuvos Respublikos rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos 2016–2017 m. programos priemonių plano 11 punktą „Sukurti elektroninius kandidatų į valstybės politikus privačių interesų deklaravimo stebėsenos ir informavimo įrankius bei jais naudojantis apdorotą informaciją skelbti VTEK ir VRK interneto svetainėse“, Komisija 2016 m. rugsėjo pabaigoje VTEK ir VRK interneto svetainėse pateikė lyginamąją kandidatų į Lietuvos Respublikos Seimo narius privačių interesų deklaracijų informaciją;
- stiprino privačių interesų deklaravimo, kaip vienos efektyviausių interesų konfliktų prevencijos priemonių, kontrolės sistemą. Prie IDIS (elektroninės interesų deklaravimo informacinės sistemos, kurią taikant kontroliuojama deklaravimo padėtis įstaigose) ataskaitiniais metais

- prisijungė 30 proc. daugiau (nuo 1000 iki 1313) kontroliuojančių asmenų, pasirašytos sutartys dėl bendradarbiavimo keičiantis duomenimis su Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybine akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba;
- bendradarbiaudama su Viešųjų pirkimų tarnyba ir siekdama užtikrinti viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų veiklos skaidrumą ir atskaitomybę visuomenei, VTEK parengė VPIDVTĮ pakeitimo projektą. Projektu siūloma įtvirtinti pareigą deklaruoti privačius interesus ne tik viešųjų pirkimų komisijų nariams, bet ir asmenims, perkančiosios organizacijos vadovo įgaliotiems organizuoti ir vykdyti supaprastintus pirkimus, bei pirkimuose dalyvaujantiems ekspertams (net jeigu jie nėra valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys).

## 2. KONTROLĖ

### 2.1. VTEK TYRIMAI

Ataskaitiniais metais VTEK individualiai įvertino 406 valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų, taip pat asmenų, kuriems taikomi apribojimai pasibaigus tarnybai, ir kitų asmenų, dėl kurių buvo gauti pranešimai (91 daugiau nei 2015 metais), veiklą. Iš jų dėl 82 asmenų veiklos VTEK pati atliko tyrimus ir priėmė sprendimus, revizavo kitų institucijų atliktus tyrimus dėl 115 asmenų veiklos, o įvertinusi gautus pranešimus dėl elgesio 209 asmenų, iš kurių 117 sudarė valstybės politikai, tyrimus pradėti atsisakė. Atsisakymo atlikti tyrimą pagrindinės priežastys, kaip ir ankstesniais metais, buvo pateikti nepakankami duomenys tyrimui atlikti (pvz., nenurodytos konkrečios interesų konfliktą sukėlusios aplinkybės, konkretūs skundžiami asmenys, skundžiamos veikos padarymo laikas bei kitos reikšmingos aplinkybės ir pan.), arba pranešime pateiktų duomenų tyrimas nebuvo VTEK kompetencija.



	2014 m.	2015 m.	2016 m.
VTEK gauti pranešimai	222	315	406
VTEK sprendimai nepradėti tyrimų	71	138	209
VTEK priimti sprendimai atlikus tyrimus	118	69	82
Sprendimai, kuriuose konstatuoti pažeidimai	23	25	34
Sprendimai, kuriuose nustatyta pažeidimų	48	31	37
VTEK sprendimai nutraukti tyrimus	47	13	11
Kitų institucijų atliktų tyrimų vertinimai	33	108	115

3 pav. Komisijos gauti pranešimai ir priimti sprendimai 2014-2016 m.



Į skundžiamus Komisijos priimtus sprendimus nagrinėjantį administracinį teismą per 2016 metus kreipėsi tik 11 asmenų, kurie nesutiko su VTEK atliktu jų veiksmų atitikties VPIDVTĮ nuostatomis įvertinimu. O tai sudarė trečdalį Komisijos sprendimų, kuriuose asmenys buvo pripažinti pažeidę Įstatymo nuostatas. Dar 4 asmenys teismui skundė Komisijos sprendimus nepradėti tyrimo pagal šių asmenų pateiktus pranešimus. Iš visų 2016 metais administraciniame teisme vykusių 26 procesų, kuriuose VTEK buvo atsakovu, tik viename teismas priėmė Komisijai nepalankų sprendimą, bet ir šiuo atveju, Komisijos nuomone, tokį teismo sprendimą galėjo nulemti nepakankamai tikslus galiojantis teisinis reguliavimas (plačiau žr. skyriuje „Teismuose nagrinėtos bylos“).

VTEK ataskaitiniais metais priėmė 82 sprendimus dėl valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesio, iš kurių 73 tyrimų atlikta fizinių ir juridinių asmenų pateiktų pranešimų ir skundų pagrindu, kiti – VTEK iniciatyva (3), pagal anoniminiuose pranešimuose bei žiniasklaidos priemonėse pateiktus duomenis (6). Vienas iš Komisijos atliktų tyrimų buvo tyrimas dėl asmens veikos atitikties Lobistinės veiklos įstatymo nuostatomis. Asmuo, nesutikęs su jo atžvilgiu priimtu neigiamu sprendimu, pastarąjį apskundė Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Byla dar neišnagrinėta.

	2014 m.	2015 m.	2016 m.
<b>VTEK atlikti tyrimai</b>	118	69	82
<b>Fizinių ir juridinių asmenų pranešimai</b>	97	62	73
<b>VTEK iniciatyva</b>	12	2	3
<b>Anoniminiai pranešimai ir žiniasklaidos informacija</b>	9	5	6

#### 4 pav. Pagrindas Komisijos tyrimui pradėti (iniciatyva) 2014-2016 m.

Kaip ir kasmet, dominuoja tyrimai dėl valstybės politikų – 35 (43 proc. nuo VTEK atliktų tyrimų), VTEK atliktų tyrimų dėl valstybės tarnautojų ir pareigūnų skaičius, lyginant su 2015 m., padidėjo 5 (iki 35). Kitų asmenų, kuriems taikomi įstatymo reikalavimai, įvertinimų skaičius sumažėjo iki 19.

	2014 m.	2015 m.	2016 m.
<b>VTEK atlikti tyrimai</b>	118	69	82
<b>Valstybės politikai</b>	57	30	35
<b>Tarnautojai ir pareigūnai</b>	32	15	28
<b>Kiti asmenys, kuriems taikomi Įstatymo reikalavimai</b>	30	23	19

#### 5 pav. Komisijoje svarstyti asmenys 2014-2016 m.

Ataskaitiniais metais VTEK nusprendė, kad 34-ių iš visų 82-jų vertintų asmenų, elgesys buvo nesuderinamas su VPIDVTĮ reikalavimais, keli iš vertintų asmenų pažeidė daugiau nei vieną teisės normą. Daugiausia pažeidimų konstatuota dėl VPIDVTĮ nustatytos pareigos teisės aktų nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto ir elgtis taip, kad net nekiltų abejonių, jog toks konfliktas yra, nesilaikymo bei imperatyvaus įpareigojimo nusišalinti nuo klausimo, keliančio interesų konfliktą, rengimo, svarstymo ar sprendimo priėmimo procedūrų nepaisymo (apie 80 proc.). Priežastys, lėmusios subjektų netinkamą elgesį – žinių stoka, neteisingai interpretuotos įstatymo nuostatos, netinkamai ar visiškai neidentifikuotas interesų konfliktas, kartais ir sąmoningas įstatymo nuostatų nepaisymas. Kartą politikas netgi VTEK posėdžio metu nurodė manęs, kad jis kaip sutuoktinis turi pareigą ginti savo sutuoktinės interesus, taip leisdamas suprasti, jog šiuo nagrinėjamu atveju jis pirmenybę teikia vis dėlto savo privatiems interesams, o ne visuomenės viešajam interesui, kad valstybinėje tarnyboje būtų priimami nešališki sprendimai. Pažeidimai dėl privačių interesų deklaravimo nuostatų nesilaikymo konstatuoti tik 6 atvejais.

Komisija 2016 metais vertino ir vienoje savivaldybėje įsivyravusią praktiką, kai ne vienas savivaldybės tarybos narys, pareiškęs apie nusišalinimą nuo interesų konfliktą keliančio klausimo svarstymo, mero buvo įpareigotas dalyvauti „dabar ir ateityje“ priimant interesų konfliktą keliantį klausimą, motyvuojant tuo, esą nesusidarys kvorumas, reikalingas sprendimui priimti (nusišalinimai buvo nepriimti). VTEK nesutikdama su tokia praktika savo sprendime, vertindama savivaldybės mero elgesį, pasisakė, jog pareikšto nusišalinimo nepriėmimo institutas turi būti taikomas tik išimtiniais atvejais ir tik kaip vienkartinis veiksmas. Visų pirma apie nusišalinimą turi būti pareiškiami ir jis turi būti vertinamas kiekvieną kartą, kai svarstomas asmeniui interesų konfliktą keliantis klausimas. Antra, nusišalinimų nepriėmimas turi būti išimtinis, įforminamas raštu, kuriame, vadovaujantis VTEK nustatytais kriterijais, turėtų būti nurodyti konkretūs nusišalinimo nepriėmimo motyvai. Minėtus kriterijus VTEK patvirtino sprendimu Nr. KS-8 2016 m. sausio 27 d., įgyvendindama VPIDVTĮ 11 straipsnio 3 dalies nuostatas. Būtent vadovaudamasis šiais kriterijais institucijos vadovas ar jo įgaliotas atstovas, arba kolegiali valstybės ar savivaldybės institucija, motyvuotu rašytiniu sprendimu gali nepriimti pareikšto nusišalinimo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, VTEK gautais duomenimis, per 2016 metus buvo nepriimta 506 valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų pareikštų nusišalinimų. Pareiga institucijoms apie pareikštus, bet nepriimtus nusišalinimus informuoti VTEK įsigaliojo tik 2016 metais, todėl labai tikėtina, kad aukščiau nurodytas skaičius yra tik nedidelė dalis visų nepriimtų nusišalinimų.

Pabrėžtina ir tai, kad nuo 2016 m. sausio 1 d. įsigaliojus įstatymų pakeitimams, suteikusiems teisę VTEK, atsižvelgus į nustatytus kriterijus, pripažinti, kad asmuo šiurkščiai pažeidė VPIDVTĮ nuostatas, vienas asmuo buvo pripažintas padaręs šiurkštų pažeidimą. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas nustato, kad VTEK tokį sprendimą priima, jeigu: 1) VPIDVTĮ nuostatos pažeistos, nors asmeniui jau buvo pateiktos išankstinės rašytinės rekomendacijos, nuo kokių sprendimų rengimo, svarstymo ar priėmimo jis privalo nusišalinti; 2) VPIDVTĮ nuostatos pažeistos pakartotinai per vienus metus nuo tos dienos, kurią asmuo buvo pripažintas pažeidęs šį įstatymą.

Ataskaitiniais metais taip pat vertinti naudojimosi pareigomis asmeninei naudai gauti, valstybės ar savivaldybių turto naudojimo ne tarnybinei veiklai, privačių interesų deklaravimo tvarkos nesilaikymo, draudimo atstovauti privatioms grupėms ar asmenims ir ginti jų interesus valstybės ar savivaldybių institucijose nepaisymo atvejai. Taip pat buvo nagrinėjami trys atvejai dėl asmenų elgesio atitikties VPIDVTĮ nustatytam vienų metų apribojimui sudaryti darbo sutartis bei atstovauti privatiems asmenims buvusioje darbovietėje.

Ataskaitiniu laikotarpiu VTEK nustatė, kad 37 asmenys, kurių elgesys buvo vertinamas, VPIDVTĮ

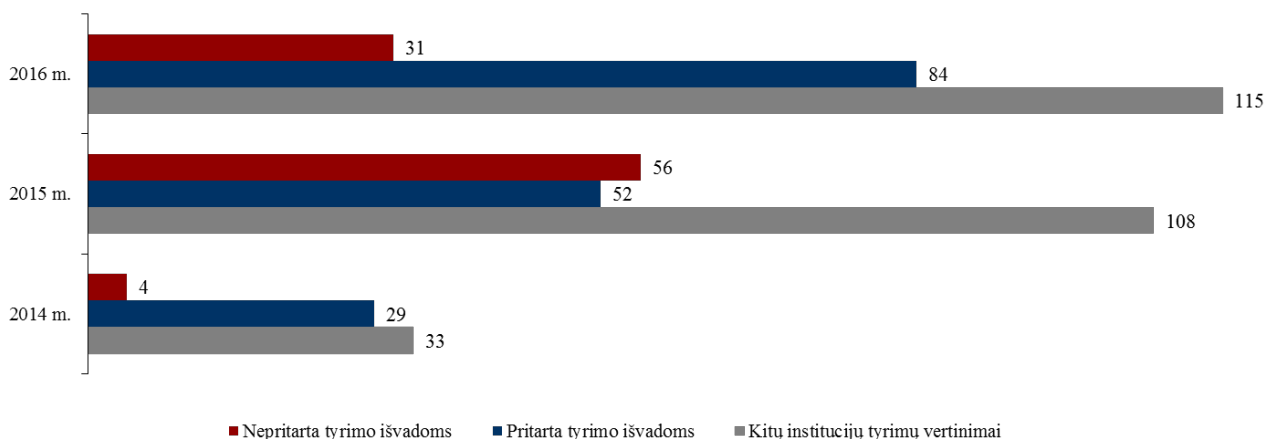
nuostatų nepažeidė. Išanalizavus tyrimo metu surinktus duomenis nepasitvirtino pranešimuose nurodytos aplinkybės arba interesų konflikto situacija buvo laiku ir tinkamai suvaldyta teisės aktų nustatyta tvarka ir priemonėmis. Dėl 11 asmenų veikos atitikties VPIDVTĮ nuostatomis VTEK tyrimus nutraukė nenustačiusi tiesioginių ir akivaizdžių asmeninių interesų arba tyrimo metu paaiškėjus, kad asmuo nėra VTEK kontroliuojamas subjektas, t. y. tokiam asmeniui VPIDVTĮ nuostatos išvis netaikomos.

Pabrėžtina, kad pagal jau keletą metų galiojančią Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 17 straipsnio 2 punkto nuostatą, valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens teisinio statuso praradimas nekliudo per trejus metus nuo šio asmens galbūt teisės aktus pažeidžiančios veikos padarymo VTEK pradėti tyrimą ir įvertinti jo elgesio atitiktį VPIDVTĮ nuostatomis. Per 2016 metus Komisija įvertino 5 tokių asmenų veiką. Komisijos nuomone, ši nuostata vertintina teigiamai, nes keliais atvejais Komisijos tirtiems asmenims nepavyko išvengti atsakomybės, nors manytina, kad jie to tikėjosi, pasitraukdami iš valstybinės tarnybos Komisijai pradėjus tyrimą.

## 2.2. KITŲ INSTITUCIJŲ ATLIKTŲ TYRIMŲ VERTINIMAS PAGAL VTEK KOMPETENCIJĄ

Asmenų elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatomis priežiūrą vykdo ne tik Komisija, bet ir atitinkamų valstybės ar savivaldybių institucijų, įstaigų vadovai ar jų įgalioti atstovai. Taigi valstybės ir savivaldybių institucijų vadovams taip pat yra suteikta teisė atlikti tyrimus ir jų pagrindu priimti sprendimus dėl valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatomis, o VTEK suteikta speciali šio įstatymo kontrolės ir priežiūros kompetencija, siekiant užtikrinti šio įstatymo nuostatų vienodą taikymą ir informacijos apie interesų konfliktų kontrolę bei prevenciją sklaidą.

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas įgalina VTEK turimą medžiagą perduoti ištirti aukščiau nurodytiems subjektams, o jų atliktų tyrimų išvadas revizuoti. Siekdama aktyvinti institucijų kontrolės funkciją šioje srityje VTEK per 2016 metus pavedė atlikti tyrimus dėl 54 valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatomis. Dar 61 asmens elgesį institucijų vadovai įvertino savo iniciatyva, o atliktų tyrimų išvadas ir medžiagą pateikė įvertinti VTEK. Taigi Komisija per ataskaitinį laikotarpį įvertino institucijų pateiktas išvadas dėl 115 asmenų veiksmų atitikties VPIDVTĮ nuostatomis.



6 pav. Kitų institucijų atliktų tyrimų vertinimai 2014-2016 m.

VTEK, įvertinusi valstybės ir savivaldybių institucijų atliktus tyrimus dėl valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų veiksmų atitikties VPIDVTĮ reikalavimams, dėl 84 asmenų išvadų pritarė be pastabų iškart. Šie rezultatai parodo gerėjančią institucijų kompetenciją šioje srityje, nes 2015 metais atitinkamai VTEK sprendimai buvo priimti dėl 52 asmenų. Dėl 15 asmenų veiksmų teisinio įvertinimo, su kuriuo VTEK nesutiko, įpareigota atlikti tyrimus pakartotinai, 14 atvejų prašoma patikslinti atlikto tyrimo išvadas, o dar 2 atvejais nuspręsta pačiai atlikti tyrimą savo iniciatyva ir įvertinti šių valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų veiksmus.

Iš 2016 m. valstybės ir savivaldybių institucijų pateiktų tyrimų išvadų, kurias VTEK pripažino tinkamomis, dauguma atvejų (80) buvo nustatyta, kad valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesys prieštarauja VPIDVTĮ nuostatomis. Kitais atvejais (35), įtarimams nepasitvirtinus, asmenys buvo pripažinti nepažeidę Įstatymo nuostatų.

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas nustato VTEK reikalavimų privalomumą. Per ataskaitinį laikotarpį VTEK iš esmės nekilo problemų dėl jos prašymų suteikti informaciją, pateikti dokumentus ar paaiškinimus vykdymo. Tik keliais atvejais asmenys, dėl kurių veiksmų VTEK atliko tyrimą, prašė pratęsti terminą paaiškinimui pateikti. Dažniausiai nurodytos priežastys buvo reikalingų surinkti ir pateikti dokumentų gausa arba asmeniniai žmogiškieji faktoriai (išvykimas, liga ir pan.). Tačiau paminėtinas atvejis, kai Komisija tyrimą dėl savivaldybės tarnautojo pavedė atlikti jo tiesioginiam vadovui (savivaldybės administracijos direktoriui), kuris piktybiškai ir pakartotinai prašomas nepateikė tyrimo išvados bei ją pagrindžiančių dokumentų, nes iš tiesų tyrimo net neatliko. VTEK, pasinaudodama įstatymo jai suteikta teise, surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą ir kreipėsi į teismą, kad šiam asmeniui, nevykdžiusiam teisėtų VTEK reikalavimų, būtų paskirta nuobauda. Ir pirmosios instancijos, ir apeliacinės instancijos teismas pritarė VTEK vertinimui ir šiam institucijos vadovui skyrė administracinę 150 eurų baudą.

### 2.3. TEISMUOSE NAGRINĖTOS BYLOS

Valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys, kurių elgesio atitiktis Įstatymo nuostatomis buvo įvertinta Komisijos, ir kiti jos sprendimais suinteresuoti asmenys Komisijos priimtus sprendimus per vieną mėnesį gali skųsti Vilniaus apygardos administraciniam teismui (toliau – VAAT). Šia teise 2016 m. naudojosi palyginti nedaug asmenų. Tiesa, administracinių bylų skaičius, palyginti su 2015 m. buvusiomis 18, ataskaitiniais metais padidėjo iki 26, bet jų skaičius nesiekia 2014 m. lygį – 29.



7 pav. Teismo procesai 2014-2016 m.

Ataskaitiniais metais teismui buvo apskūsta 15 tais pačiais metais priimtų Komisijos sprendimų. Galutinius sprendimus VAAT priėmė tik dėl dviejų Komisijos 2016 m. priimtų sprendimų. Vienas iš jų palankus Komisijai, kitas – jos įvertintam valstybinėje tarnyboje dirbančiam asmeniui. Likusios 13 administracinių bylų teismo ataskaitiniais metais dar nebuvo išnagrinėtos. VAAT 10 – oje bylų priėmus Komisijai palankius sprendimus jie 2016 m. suinteresuotų asmenų apeliacine tvarka buvo apskūsti

Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui (toliau – LVAT), tačiau apeliacine tvarka dar nebuvo išnagrinėti. Dėl vieno Komisijai iš dalies nepalankaus 2016 m. pirmos instancijos teismo sprendimo į LVAT kreipėsi pati Komisija. Du ataskaitiniais metais Komisijos priimti sprendimai 2016 m. dar nebuvo įvertinti ir VAAT.

Kitas 11 (iš bendro 26 bylų skaičiaus) teismuose nagrinėtas administracines bylas sudarė ankstesniais metais Komisijos priimti sprendimai: 2012 m. – 1, 2014 m. – 4, 2015 m. – 6. Devyniose administracinėse bylose teismai (VAAT - 4, LVAT - 5) priėmė Komisijai palankius galutinius sprendimus. Dviejų administracinių bylų, - dėl Komisijos 2012 m. birželio 19 d. sprendimo Nr. KS-76 (apeliaciją pateikė valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo) ir 2015 m. liepos 22 d. sprendimo Nr. KS-47 (apeliaciją pateikė Komisija) LVAT ataskaitiniais metais dar nebuvo išnagrinėjęs.

2016 m. buvo priimtas tik vienas įsiteisėjęs Komisijai nepalankus VAAT sprendimas dėl viešosios įstaigos vadovės elgesio įvertinimo kaip prieštaraujančio Įstatymo 12 straipsnio 2 dalies nuostatomis, draudžiančioms atstovauti privatiems asmenims ar jų grupėms valstybės bei savivaldybių institucijose (pagal Komisijos 2016 m. kovo 30 d. sprendimą Nr. KS-26). Tačiau, Komisijos nuomone, teismo tokį sprendimą galėjo lemti galiojančio teisinio reguliavimo spraga – VPIDVTĮ 12 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad tik institucijos vadovas ar jo įgaliotas atstovas turi teisę spręsti, ar valstybinėje tarnyboje dirbančiam asmeniui taikyti išimtį, suteikiant jam leidimą atstovauti privatiems fiziniams ar juridiniams asmenims valstybės ar savivaldybių institucijose. Tačiau VPIDVTĮ nėra aiškiai ir nedviprasmiškai apibrėžta, kas yra laikytinas viešosios įstaigos, uždarnosios akcinės bendrovės, įmonės ar kito juridinio asmens direktoriaus pareigas einančio asmens tiesioginio vadovo funkcijas įgyvendinančiu subjektu (institucijos vadovo atitikmeniu), į kurį asmuo ir turėtų kreiptis, siekdamas gauti minėtą leidimą.

	2014 m.	2015 m.	2016 m.
<b>Kreipimaisi į teismą</b> (skundai dėl VTEK sprendimų, atitinkamais metais paduoti į VAAT ir LVAT)	15	16	18
<b>VTEK laimėtos bylos</b> (įskaitant skundus, paduotus ir ankstesniais metais)	17	13	18

8 pav. Komisijos atstovavimo teismuose statistika 2014-2016 m.

Didesnė dalis (15) iš visų 2016 m. teismuose nagrinėtų administracinių bylų buvo susijusios su Komisijos sprendimais, kuriuose ji vertino valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesio atitiktį Įstatymo nuostatomis, įpareigojančioms vengti interesų konflikto, o jam iškilus – nusišalinti (3 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir 11 straipsnio 1 ir 2 dalys). 2016 m. buvo nagrinėjamos bylos (vienoje iš jų priimtas galutinis sprendimas) dėl Komisijos sprendimų, kuriuose buvo įvertinta valstybės pareigūno ir biudžetinės (gydymo) įstaigos vadovo elgesio atitiktis Įstatymo nuostatomis, draudžiančioms naudotis tarnybinėmis pareigomis asmeninei naudai gauti (3 straipsnio 1 dalies 3 punktą). Teismas, priėmęs galutinį neskundžiamą sprendimą, pasisakė, kad gydymo įstaigos vadovas, prieš sudarydamas darbo sutartis dėl papildomo darbo jo vadovaujamoje įstaigoje, apie tokį ketinimą

turėjo informuoti įstaigos steigėją ir tik gavęs iš pastarojo išankstines rekomendacijas šiuo klausimu galėjo priimti atitinkamus sprendimus dėl papildomo darbo jo paties vadovaujamoje įstaigoje (administracinė byla Nr. A-1688-438/2016).

Dėl prievolės valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims deklaruoti privačius interesus 2016 m. Komisija buvo atsakovė tik dviejose administracinėse bylose, kurios teismo dar nėra išnagrinėtos. Pabrėžtina, kad 2016 m., pirmą kartą per visą Komisijos veiklos praktiką, buvo apskūsta Komisijos valstybės valdomos akcinės bendrovės vadovui pateikta neprivalomojo pobūdžio rekomendacija. Pirmosios instancijos teismas skundą atmetė, tačiau dėl Komisijos rekomendacijos yra pateiktas apeliacinis skundas, kuris dar neišnagrinėtas.

Taip pat 2016 m. teismui buvo skundžiami ir tokie Komisijos sprendimai, kuriuose ji vertino valstybinėje tarnyboje jau nebedirbančių asmenų, tačiau kuriems vis dėlto yra taikytinos Įstatymo V skirsnio nuostatos, t. y. pareiga vienus metus „atvėsti“ prieš atstovaujant buvusioje darbovietėje bei įsidarbinant kontroliuotoje įmonėje, elgesį. Įstatymo 18 straipsnio nuostatų prasme itin svarbi administracinė byla, baigta Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui 2016 m. sausio 26 d. priėmus galutinę ir neskundžiamą nutartį (administracinė byla Nr. A263-146/2016). Šioje byloje teismas ne tik patvirtino ankstesnių metų Įstatymo 18 straipsnio taikymo praktiką, pabrėždamas, kad 2012 m. birželio 12 d. įsigaliojus Įstatymo redakcijos 18 straipsniui, minėtas apribojimas yra dar platesnės apimties, nes taikomas ne tik įmonėms, bet ir jos kontroliuojamos įmonės atžvilgiu, bet pateikė papildomą išaiškinimą dėl tokiam apribojimui aktualios Įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje nurodytos įmonės sąvokos. Anot teismo, Įstatymo 18 straipsnyje nurodytas apribojimas įsidarbinti, t. y. pareiga „atvėsti“, taikytinas bet kurios teisinės formos juridiniam asmeniui (viešas ar privatus juridinis asmuo, valstybės įmonė, biudžetinė įstaiga ir pan.), jeigu tik šis juridinis asmuo atitinka Įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje nustatytus kriterijus, kad įmonė –tai visų rūšių ūkinės, komercinės, kredito ir finansinės įmonės, bendrovės, įstaigos, bendrijos, asociacijos, susivienijimai ir organizacijos. Be to, teismas nurodė, kad taikant Įstatymą remtis kito teisės akto normomis, aiškinant būtent šiame įstatyme vartojamą „įmonės“ sąvoką, nereikia.

Ataskaitiniais metais teismuose nagrinėtos bylos dėl Komisijos sprendimų buvo inicijuotos ne tik asmenų, kurių atžvilgiu buvo priimti jiems nepalankūs sprendimai, bet ir į Komisiją besikreipusių pranešėjų, nepatenkintų jos sprendimais. Pastarieji asmenys teismo taip pat prašė panaikinti jų netenkinančius Komisijos sprendimus ir įpareigoti pripažinti, kad jų skundžiamų asmenų elgesys pažeidžia Įstatymo reikalavimus. Nagrinėdamas šiuos skundus 2016 m. teismas toliau nuosekliai formavo praktiką dėl to, ką galima laikyti Komisijos sprendimais suinteresuotu ir juos teismui turinčiu teisę skųsti asmeniu. Buvo pabrėžta, kad dėl Komisijos priimtų sprendimų kreiptis į teismą turi teisę tik tie asmenys, kurių subjektyvioji teisė ar įstatymu saugomas interesas yra galbūt pažeisti. Vien tik pateikę Komisijai skundą, nesant kitų aplinkybių, pranešėjai netampa šiais sprendimais materialine prasme suinteresuotais asmenimis.

## 2.4. LOBISTINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪRA

Lobistinė veikla Lietuvoje reglamentuojama nuo 2000 m., šiam tikslui įstatymų leidėjas yra priėmęs specialų Lobistinės veiklos įstatymą. Vis dėlto šiandien ir teisėtai veikiančios lobistai, ir lobistinės veiklos priežiūrą atliekanti Komisija, ir lobistine veikla besidomintys asmenys pripažįsta, kad šis įstatymas nėra veiksmingas.

Pagrindinė šiuo metu Lietuvoje esančio lobistinės veiklos reguliavimo problema – tai, kad Komisijai pavesta prižiūrėti ne faktiškai veikiančių, o tik oficialiai registruotų lobistų veiklą, be to, lobistinės veiklos apibrėžimas yra per siauras. Daugelis šalies lobistų de facto, įskaitant savo interesams atstovaujančias įmones, verslo asociacijas, įvairias ne pelno siekiančias organizacijas, neprivalo oficialiai įsiregistruoti, vadinasi, didžioji dalis lobistinės veiklos nėra viešinama. Registruotieji lobistai informaciją apie savo veiklą atskleidžia tik pasibaigus veiklos vykdymo metams, kai informacijos aktualumas iš esmės sumažėja. Tokia Lobistinės veiklos įstatymo nuostata yra formali ir neužtikrina lobistinės veiklos kontrolės veiksmingumo.

Valstybių prieš korupciją grupės (GRECO), kurios narė yra Lietuva, ketvirtojoje Lietuvos vertinimo ataskaitoje<sup>1</sup> (nuo 2012 m.) taip pat pabrėžtas lobistinės veiklos reguliavimo neefektyvumas. Nurodyta, kad daugybė įtakingų interesų grupių, siekiančių daryti įtaką įstatymų leidybos procesui, į įstatymo taikymo sritį nepatenka; tai būtų verslo asociacijos ir kitos nevyriausybinės organizacijos, teisės paslaugų įmonės, taip pat asmenys, užsiimantys lobistine veikla, veikdami ne klientų, bet savo asmeniniais interesais. Pripažindama, kad lobistinė veikla yra teisėtas politikos formavimo proceso elementas, GRECO konstatavo, kad iki šiol Įstatymas Lietuvoje neįgyvendina numatyto tikslo „užtikrinti lobistinės veiklos viešumą ir skaidrumą, užkirsti kelią nelegaliai lobistinei veiklai“ (Lobistinės veiklos įstatymo 1 straipsnis). Lietuva paraginta tobulinti teisės aktus, reguliuojančius Seimo narių santykius su lobistais ir trečiosiomis šalimis, siekiančiomis daryti įtaką įstatymų priėmimo procesui.

Tinkamas lobistinės veiklos reglamentavimas yra svarbus ir Lietuvos stojimo į EBPO (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. OECD)) kontekste, nes šiuo metu jau vyksta Lietuvos stojimo į EBPO viešojo valdymo patikra, o vienas iš vertinamų dalykų ir yra lobistinės veiklos reglamentavimas. Pagal EBPO rekomendacijas<sup>2</sup>, lobistinės veiklos ir lobisto sąvokos turi būti aiškiai apibrėžtos, o informacija apie lobistinę veiklą skaidri, aktuali ir prieinama. Šiuo metu Lietuva nurodytų rekomendacijų nėra įvykdžiusi.

Visuomenės požiūris į lobistinę veiklą vykdančius asmenis dažniausiai neigiamas, jų veikla neretai tapatinama su korupcija. Paminėtina, kad neretai jų dėka sprendimus priimantiems asmenims suteikiama papildomos informacijos ir, esant veiksmingai atsiskaitymo už veiklą sistemai, toji informacija galėtų tapti visuomenės diskusijų objektu, dėl to taptų labiau tikėtinas visoms pusėms priimtino sprendimo priėmimas, kartu sumažėtų korupcinio susitarimo rizika. Lobistinės veiklos reglamentavimu siekiama įteisinti kuo didesnę tokios veiklos viešumą, skatinti diskusijas visuomenėje ir kartu padėti atitinkamus sprendimus priimantiems asmenims nebijoti domėtis suinteresuotųjų šalių nuomonėmis žinant, kad jie veikia teisėtai ir už savo veiklą atsiskaito visuomenei.

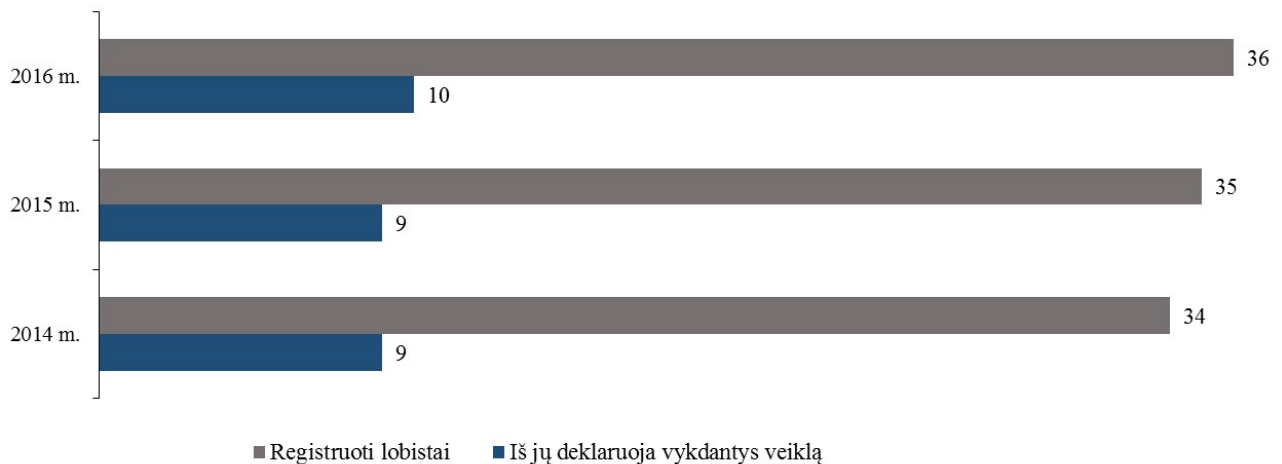
Ataskaitiniu laikotarpiu Lietuvoje buvo 36 registruoti lobistai, šis skaičius beveik nesikeičia nuo 2012

<sup>1</sup> GRECO Lietuvos vertinimo ataskaita, patvirtinta 2014 m. gruodžio 12 d. [https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/Eval%20IV/GrecoEval4\(2014\)5\\_Lithuania\\_LT.pdf](https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/Eval%20IV/GrecoEval4(2014)5_Lithuania_LT.pdf)

<sup>2</sup> <http://www.oecd.org/gov/ethics/oecdprinciplesfortransparencyandintegrityinlobbying.htm>



metų, kasmet prie teisėtai veikiančių lobistų prisijungia vidutiniškai po 2 asmenis. 2016 metais tokios registracijos nepaprašė nė vienas asmuo.



9 pav. Registruotų ir vykdančių veiklą lobistų skaičius 2014–2016 m.

Atsiskaitymą už lobistinę veiklą reglamentuoja Lobistinės veiklos įstatymo 11 straipsnis, kuriame nurodyta prievolė lobistui ne vėliau kaip iki einamųjų metų vasario 15d. pateikti Komisijai lobistinės veiklos ataskaitą už praėjusius kalendorinius metus. Įstatyme nurodytas ir šios ataskaitos turinys – be savo identifikavimo duomenų, lobistas privalo pateikti informaciją: kiekvieno lobistinės veiklos užsakovo vardą, pavardę ar pavadinimą, asmens ar registro kodą, gyvenamosios vietos ar buveinės adresą; teisės akto ar teisės akto projekto, dėl kurio jis veikia kaip lobistas, pavadinimą; lobisto pajamas ir išlaidas, susijusias su lobistine veikla.

Informacija apie lobistinę veiklą yra vieša. Komisija negali riboti asmenų teisės gauti duomenis ir informaciją apie lobistinę veiklą (lobistus, teisės aktus ar jų projektus, dėl kurių buvo vykdoma lobistinė veikla). Iš Komisijai teiktų lobistinės veiklos ataskaitų matyti, kad aktyviai vykdančios lobistinę veiklą deklaravo 10 (28 proc.) registruotų lobistų. Iš lobistinės veiklos ataskaitų matyti, kad registruoti lobistai 2016 m. siekė daryti įtaką dėl Viešųjų pirkimų įstatymo, Azartinių lošimų įstatymo, Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo, Alkoholio kontrolės įstatymo, Akcizų įstatymo ir kt.

Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas, apsvaustęs dar 2012 m. Komisijos veiklos ataskaitą, kurioje buvo pabrėžiamas esamo lobistinės veiklos reguliavimo neveiksmingumas, kreipėsi į Seimo valdybą su siūlymu sudaryti darbo grupę Lobistinės veiklos įstatymo pataisoms parengti.

Nuo Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP–2731 įregistravimo Komisijos atstovai aktyviai dalyvavo diskusijose dėl šio teisės akto tobulinimo, Seime įregistruota daugiau kaip dešimt naujų pasiūlymų, į kuriuos atsižvelgus minėtasis teisės akto projektas (toliau – Projektas) gerokai keitėsi. Iki pat 2016 m. gruodžio dėl Projekto tobulinimo Seime vyko diskusijos ir pasitarimai su Seimo nariais, registruotais lobistais, taip pat ir su asmenimis, kurie realiai vykdo lobistinę veiklą, bet pagal esamą reglamentavimą neprivalo jos deklaruoti visuomenei. 2016 m. gegužę ir birželį Projektas buvo apsvaustytas ir jam buvo pritarta Seimo komitetuose, 2016 m. birželio 9 d. Projektui po svarstymo pritarta Seimo posėdyje, taigi iš esmės liko tik priėmimo Seime procedūra. Priėmus šio įstatymo pakeitimus, lobistinės veiklos reglamentavimas atitiktų GRECO, EBPO rekomendacijas ir Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programoje (toliau – NKKP)



numatytus tikslus.

Užtikrinant kuo didesnę šio įstatymo veiksmingumą ir naudą visuomenei, į Projektą įtrauktos arba patobulintos lobistinės veiklos užsakovų ir asmenų, kuriems lobistine veikla siekiama daryti įtaką, sąvokos, įvardytos konkretnės lobistų teisės, aiškiau apibrėžta, kokia veikla nelaikoma lobistine.

Šiuo metu galiojanti prievolė lobistams deklaruoti veiklą yra neveiksminga, nes duomenys visuomenei atskleidžiami tik pasibaigus kalendoriniams metams, kai ta informacija jau mažiau aktuali. Todėl Projekte atsisakoma metinio deklaravimo ir įtvirtinamas nuolatinis, elektroninėmis priemonėmis teikiamas per 7 kalendorines dienas nuo konkrečios lobistinės veiklos pradžios.



10 pav. Lobistinės veiklos reglamentavimo poveikio palyginimas

Projekte numatomas ir išsamesnis duomenų deklaravimas: atsiranda pareiga deklaruoti ne tik lobistinės veiklos užsakovą, norimą keisti teisės aktą, bet ir pateikti teisės akto dalies, kurią norima pakeisti, trumpą apibūdinimą bei nurodyti instituciją ar asmenis, į kuriuos kreiptasi vykdant lobistinę veiklą.

Nors siūlomos Lobistinės veiklos įstatymo pataisos dar nepriimtos, Komisija stengiasi mažinti administracinę naštą lobistams: 2016-02-10 sprendimu Nr. KS-10 patvirtino naujas lobistinės veiklos

formas, kuriose numatoma mažiau teikti informacijos pretendentams į lobistus, pakeista lobisto pažymėjimo forma. Šie veiksmai leido Komisijai kreiptis į LR Vyriausybę dėl valstybės rinkliavos dydžio lobistams sumažinimo: 10 EUR ir fiziniams, ir juridiniams asmenims, ir už papildomai išduodamą lobisto pažymėjimą asmens, išskyrus fizinį asmenį, darbuotojui (iki 2016-11-09 LR Vyriausybės nutarimo Nr. 1109 (paskelbta TAR, 2016-11-15, Nr. 26841) registracijos kaina buvo atitinkamai 144 EUR ir 101 EUR).

Pabrėžtina, kad NKKP patvirtintai Komisijos įgyvendinamai priemonei „Nustatyti viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo būdus ir principus“, kurios svarbiausias tikslas ir yra tinkamas lobistinės veiklos reguliavimas, nebuvo skirtas numatytas finansavimas (2017 m. Komisijai buvo suplanuota skirti 50 tūkst. EUR). Neskyrus lėšų, VTEK negalės nustatytu laiku įgyvendinti šios priemonės, todėl tikimės, kad numatytos lėšos bus skirtos 2018 metais.

### 3. PREVENCIJA

#### 3.1. PRIVAČIŲ INTERESŲ DEKLARAVIMAS

Privačių interesų deklaravimas yra vienas iš pagrindinių viešųjų ir privačių interesų valdymo valstybinėje tarnyboje sistemos įrankių. Galimybę numatyti ir išvengti daugumos interesų konflikto situacijų užtikrina tik tai, kad asmenys teikia privačių interesų deklaracijas. Labai svarbu, kaip išsamiai deklaracijose atskleidžiami ryšiai su fiziniiais ir juridiniais asmenimis, atsiradę dėl giminystės, darbinės veiklos, sandorių ar dalyvavimo kituose juridiniuose asmenyse ar kitokių aplinkybių. Taip pat nuo to, kiek galimybių patikrinti deklaravimo išsamumą turi deklaruojančiųjų vadovai ar jų įgaliojimai atstovai.

Vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, privačius interesus privalo deklaruoti valstybės politikai, valstybės pareigūnai, valstybės tarnautojai, teisėjai, žvalgybos pareigūnai, profesinės karo tarnybos karininkai, asmenys, dirbantys valstybės ir savivaldybių įmonėse, biudžetinėse įstaigose ir turintys administravimo įgaliojimus, asmenys, dirbantys viešosiose įstaigose ir asociacijose, kurios gauna lėšų iš Lietuvos valstybės ar savivaldybių biudžetų ir fondų, ir turintys administravimo įgaliojimus, Lietuvos banko darbuotojai, turintys viešojo administravimo įgaliojimus (atliekantys finansų rinkos priežiūros, vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų nagrinėjimo ne teisme funkcijas ir kitas viešojo administravimo funkcijas), akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip 1/2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso valstybei ar savivaldybei, vadovai ir vadovų pavaduotojai, taip pat kiti asmenys, turintys viešojo administravimo įgaliojimus.

Viešasis sektorius (sveikatos priežiūros įstaigos, mokyklos, bibliotekos, kultūros namai, muziejai, valstybės ir savivaldybių įmonės, viešosios įstaigos, fondai ir pan.) apima gerokai daugiau asmenų nei valstybės tarnyba. Apie juos duomenys nėra centralizuotai kaupiami ir iki 2016 m. nė vienos iš šių grupių privačių interesų deklaravimo vertinimas nebuvo atliekamas. Ataskaitiniais metais atlikome vienos šių grupių, t. y. privačius interesus atskleisti turinčių gydytojų, deklaravimo kontrolę. Atlikę SAM ir jai pavaldžių įstaigų bei SODROS pateiktų duomenų analizę, 2016 m. kovą nustatėme tikslų prievolę deklaruoti turinčių gydytojų skaičių (13382). Paaiškėjo, kad 3423 gydytojų privačių interesų nėra deklaravę, 7967 iš deklaravusiųjų nurodė tik bazinę informaciją – savo ir sutuoktinio vardą, pavardę ir pagrindinę darbovietę. Duomenis apie ryšius, dovanas, sandorius, individualias veiklas ar kitas interesų konfliktą galinčias kelti aplinkybes atskleidė 1892 deklaravusiųjų. Po VTEK kontrolės 2016 m. pabaigoje privačių interesų nedeklaravusių gydytojų skaičius sumažėjo iki 2326, o vien bazinę informaciją atskleidusių – iki 2800.

Pabrėžtina, kad už VPIDVTĮ nuostatų laikymosi priežiūrą visų pirma yra atsakingi deklaruojantys asmenys ir jų vadovai. Dėl to 2016 metais toliau skatinome įstaigų vadovus jungtis prie VTEK sukurtos Interesų deklaravimo informacinės sistemos (IDIS), kad matytų visas savo darbuotojų privačių interesų deklaracijas, stebėtų jų kitimo istoriją ir teiktų atitinkamas rekomendacijas.

Įgyvendindama tarpinstitucinę Nacionalinės kovos su korupcija programos priemonių planą 2016 m. VTEK pateikė Privačių interesų registro (toliau – Registras) investicinį projektą, kurį įgyvendinus būtų nustatytas tikslus deklaruojančiųjų skaičius, apdorotų duomenų pagrindu jiems būtų teikiamos preliminaros individualios privačių interesų deklaracijos. Registras veiktų kaip deklaruojančiųjų įspėjimo apie nustatytus duomenų neatitikimus įrankis, leidžiantis VTEK ir kitoms įstaigoms efektyviau panaudoti šiam tikslui skiriamus žmogiškuosius išteklius.

DEKLARAVIMO STATISTIKA			
	2014 m.	2015 m.	2016 m.
PATEIKTA ELEKTRONINIŲ DEKLARACIJŲ	145 000	160 000	230 600
ASMENYS, PER IDIS UŽTIKRINANTYS DEKLARAVIMO KONTROLĘ ĮSTAIGOSE	620	1 000	1 313
VIEŠOS DEKLARACIJOS	18 300	28 700	39 900

11 pav. Privačių interesų deklaravimo dinamika 2014–2016 m.

### 3.2. SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ ETIKOS KOMISIJŲ VEIKLA

VTEK iniciatyva parengtais ir nuo 2016 m. sausio 1 d. įsigaliojusiais Vietos savivaldos įstatymo nuostatų pakeitimais siekta suaktyvinti savivaldybėse veikiančių etikos komisijų veiklą, įpareigojant jas rengti posėdžius ne rečiau kaip kartą per mėnesį ir įgaliojant jas tarybos narių, mero arba savo iniciatyva teikti tarybos nariams rekomendacijas dėl VPIDVTĮ nuostatų įgyvendinimo.

Ataskaitiniais metais pastebėta kur kas aktyvesnė etikos komisijų veikla. 53–jose Lietuvos savivaldybėse buvo surengta 319 etikos komisijų posėdžių. Palyginti — 2014 m. posėdžiavo mažiau nei trečdalis (17) visų Lietuvos savivaldybių tarybų etikos komisijų; jos surengė 30 posėdžių.

Nors padėtis savivaldybėse po truputį keičiasi, dar yra savivaldybių tarybų etikos komisijų, kurios neatlieka arba netinkamai atlieka joms priskirtų funkcijų ir Vietos savivaldos įstatyme nustatytų imperatyvių įpareigojimų. Kaip minėta, etikos komisijos turėtų posėdžius rengti ne rečiau kaip kartą per mėnesį. Vis dėlto iš 60 savivaldybių ne visos savivaldybės tarybos etikos komisijos buvo susirinkusios į privalomą skaičių posėdžių, o Ignalinos, Kėdainių, Kupiškio, Lazdijų, Trakų, Biržų rajonų, Rietavo bei Zarasų rajono savivaldybių etikos komisijos per ataskaitinius metus buvo susirinkusios vos vieną kartą arba nebuvo susirinkusios išvis.

Posėdžiavusios etikos komisijos svarstė ir pateikė 150 rekomendacijų tarybos nariams, kurie, atsižvelgę į šias rekomendacijas, nusišalinimą pateikė 107 atvejais.

Pabrėžtinai Radviliškio, Pasvalio, Jurbarko ir Alytaus rajono savivaldybių etikos komisijų pastangos įgyvendinti prevencines priemones. Jos yra pateikusios individualias rekomendacijas bemaž visiems savo savivaldybės tarybos nariams, kurie į jas atsižvelgia.

Be kitų savivaldybių etikos komisijų kompetencijai priskirtų klausimų, etikos komisijos taip pat nagrinėjo savivaldybių tarybų narių elgesio atitikties Valstybės politikų elgesio kodekso nuostatomis (53 atvejai) bei VPIDVTĮ nuostatomis (77 atvejai). Nuo 2016 m. sausio 1 d. panaikinus galimybę apsiriboti svarstymu etikos komisijoje, reikšmingai keitėsi etikos komisijų sprendimai. Sąlyginai retai buvo priimami sprendimai rekomenduoti valstybės politikui suderinti savo elgesį ar veiklą su kodekse ar kituose teisės aktuose nustatytais valstybės politiko elgesio principais ar reikalavimais, arba rekomenduoti viešai atsiprašyti. Priešingai – dažniau buvo priimami galutiniai sprendimai, kuriais konstatuojama, ar asmuo pažeidė (nepažeidė) teisės aktų reikalavimus, ir dėlto atitinkamai daugiau buvo atvejų, kai VTEK revizavusi šių komisijų sprendimus pritarė jiems be pastabų ar pavedimų atlikti

tyrimą pakartotinai.

Pabrėžtina, kad sulyginus savivaldybių etikos komisijų raštu Komisijai pateiktus duomenis apie 2016 m. nepriimtus nusišalinimus su VTEK administruojamos elektroninės sistemos IDIS gautais duomenimis matyti, kad šiuo metu sistemoje registruojama tik nedidelė dalis nepriimtų nusišalinimų. VTEK 2017 m. ims priemonių, kad įgalioti asmenys savivaldybėse laikytųsi nustatytų procedūrų ir šią informaciją tiksliai fiksuotų IDIS.

### 3.3. ŠVIETIMAS IR KONSULTAVIMAS

Ataskaitiniais metais VTEK šviečiamoji veikla buvo orientuojama taip, kad neapsiribotų vien bendros informacijos privačius interesus deklaruojantiems asmenims ar jų kontrolės subjektams pateikimu.

2016 metais mokymai iš esmės buvo skirti papildyti prevencinę veiklą, apimančią kontroliuojamų privačius interesus deklaruojančiųjų asmenų grupių, tai yra gydytojų, farmacininkų ir odontologų bei valstybės politikų, švietimą.

Ataskaitiniu laikotarpiu mokymai buvo surengti gydytojams ir sveikatos priežiūros įstaigų vykdomosios grandies struktūrinių padalinių vadovams, Lietuvos Respublikos Seimo nariams iš to pageidavusių trijų Seimo frakcijų bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės nariams, viceministrams ir politinio-asmeninio pasitikėjimo valstybės tarnautojams.

Vykdydama šviečiamąją veiklą 2016 metais Vyriausioji tarnybinės etikos komisija parengė Interesų deklaracijų informacinės sistemos (IDIS) vartotojo vadovą, atmintinę sveikatos priežiūros įstaigos vadovams ir specialistams bei atmintinę apie lobistinę veiklą. Taip pat VTEK atstovai dalyvavo ir skaitė pranešimą „Informacinių technologijų panaudojimas interesų konfliktų valdymui“ 2016 m. lapkričio 9 d. vykusioje tarptautinėje mokslinėje praktinėje konferencijoje „Atviros valdžios principų įgyvendinimas valstybės tarnyboje ir viešajame valdyme“.



12 pav. VTEK taikomi švietimo etapai

VTEK misija - padėti valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims elgtis taip, kad jie eidami pareigas pelnytų didesnę visuomenės pasitikėjimą.



Suinteresuotų asmenų konsultavimas dėl VPIDVTĮ ir Lobistinės veiklos įstatymo nuostatų įgyvendinimo yra nuolatinė, dažniausiai operatyvaus atsakymo reikalaujanti veikla.

VTEK savo tinklalapyje skelbia atsakymus į dažniausiai užduodamus klausimus. Atsižvelgdama į juos, ataskaitiniais metais VTEK parengė rezoliucijas dėl nusišalinimo savivaldybėse sprendžiant mokesčių tarifų nustatymo klausimus bei dėl savivaldybės mero ir tarybos narių nusišalinimo, bet dėl to konsultavimo srautas nesumažėjo, tik pasikeitė klausimų pobūdis.

Siekdama mažinti kreipimusi dėl konsultacijų srautą, VTEK skatino savivaldybių institucijas savo interneto tinklalapiuose įsidiesti ankstesniais metais sukurto virtualaus tarnybinės etikos „patarėjo“ funkciją. Jis padeda gauti atsakymus į dažniausiai kylančius klausimus dėl interesų suderinamumo ir dalyvavimo sprendžiant tarnybinius klausimus, atstovavimo kitiems asmenims ir dovanų priėmimo.

Išaugo savivaldybių institucijų gebėjimai atpažinti galimas interesų konfliktų situacijas ir siekis užtikrinti teisingą tokių situacijų valdymą. Ataskaitiniais metais į VTEK telefonu ar elektroniniu paštu kelios dienos prieš savivaldybės tarybos posėdį kreipdavosi savivaldybių tarybų nariai ar sekretoriai, norėdami gauti operatyvią konsultaciją dėl klausimų, kurie gali kelti savivaldybių tarybų nariams ar merams interesų konfliktą, įtraukimo, išbraukimo ar išskaidymo darbotvarkėje.

## DAŽNIAUSI SUINTERESUOTŲ ASMENŲ KLAUSIMAI

- Ar asmuo turi prievolę deklaruoti privačius interesus?
- Per kiek laiko reikia deklaruoti?
- Kaip pildyti privačių interesų deklaraciją?
- Kokias aplinkybes deklaracijoje nurodyti?
- Ar galite preliminariai patikrinti deklaracijos užpildymo teisingumą?
- Kas yra asmens privatus interesas?
- Ką IDIS sistemoje galiu pamatyti? Kaip prie jos prisijungti ir naudotis?
- Kas yra interesų konfliktas?
- Ar reikia konkrečioje situacijoje nusišalinti?
- Kam reikėtų teikti nusišalinimą?
- Kaip ir kokia tvarka teisingai nusišalinti?
- Kas laikoma lobistine veikla?
- Kokie atstovavimo apribojimai asmeniui yra taikomi?
- Kokie ribojimai jam taikomi pasibaigus tarnybai?
- Ar pareigos valstybinėje tarnyboje gali būti suderinamos su kitomis pareigomis?
- Kaip patikrinti, ar asmuo yra deklaravęs privačius interesus?

### 3.4. PREVENCIJOS INICIATYVOS

2016 m. Komisija aktyviai bendradarbiavo su Sveikatos apsaugos ministerija padėdama užtikrinti, kad asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovai, sveikatos priežiūros specialistai, dirbantys biudžetinėse ar viešosiose įstaigose, deklaruotų privačius interesus.

Gydytojams, odontologams ir farmacijos specialistams deklaruoti privačius interesus reikėjo iki 2015 m. kovo 1 dienos. Komisijai 2016 m. kovą atlikus patikrą, kaip vykdoma ši Įstatyme nustatyta prievolė, paaiškėjo, kad net 3423 sveikatos priežiūros specialistų, privalančių deklaruoti savo privačius interesus, visai nepateikė deklaracijų, o 7967 iš deklaravusiųjų nurodė tik bazinę informaciją – savo ir sutuoktinio vardą, pavardę ir pagrindinę darbovietę. 2016 m. gruodį nedeklaravusių medikų skaičius sumažėjo iki 2326, neišsamiai deklaravusių skaičius sumažėjo iki 2800, o sveikatos priežiūros įstaigų,

prisijungusių prie Komisijos administruojamos IDIS sistemos, skaičius padidėjo apie tris kartus (iki 361).

Apibendrinusi visus surinktus duomenis Komisija taip pat konstatavo, kad didžioji dalis asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovų nekontroliuoja, kaip jų vadovaujamosse įstaigose vykdomos Įstatymo nuostatos. Prie Komisijos administruojamos Interesų deklaracijų informacinės sistemos (IDIS), kuria naudodamiesi atitinkamų įstaigų vadovai gali kontroliuoti, kaip jose dirbantys asmenys atskleidžia savo privačius interesus, buvo prisijungę vos 115 (iš 710) asmens sveikatos priežiūros įstaigų.

VTEK, įvertinusi asmens sveikatos priežiūros specialistų privačių interesų deklaravimą ir atitinkamų įstaigų vadovų deklaravimo kontrolės rezultatus, įvardijo dažniausiai pasitaikančius probleminius aspektus, iš kurių kyla deklaracijose pateiktų duomenų trūkumai ir netikslumai, tai:

- **migruojantys rezidentai, dirbantys sveikatos priežiūros įstaigoje keletą mėnesių.** Iš duomenų apie jų darbovietes ir turimas licencijas yra neįmanoma jų atriboti nuo gydytojų (ne rezidentų). Pvz., Kauno klinikų duomenimis, tokių rezidentų čia dirba apie tūkstantį;
- **vaiko priežiūros atostogose esantys medikai.** Jiems deklaracijos pildyti nereikia, bet duomenys apie darbovietes rodo, kad tokie asmenys įstaigoje dirba;
- **mažosios asmens sveikatos priežiūros įstaigos (dažniausiai ambulatorijos ar į slaugą orientuotos įstaigos), kurioms vykdyti deklaravimo kontrolę per IDIS yra neracionalu.** Gydytojai jose paprastai eina ne pagrindines pareigas, atvyksta tik periodiškai, jų tėra keli ir jų deklaravimo kontrolę vykdo pagrindinės darbovietės;
- **SODROS duomenų netikslumai.** Asmens sveikatos priežiūros įstaigos turi filialų su atskirais juridinių asmenų kodais. SODRA mato gydytojo darbą pagrindinėje įstaigoje, o jis pats darbovietę deklaruoja filiale;
- **deklaravimo kontrolės priskyrimas padalinių vadovams.** Ligoninių skyrių vedėjai neturi priemonių patikrinti savo darbuotojų deklaracijose pateiktų duomenų teisingumo;
- **gydytojas pagrindinei darbovietai neprivalo pateikti duomenų apie papildomą darbą.** Gydytojui nedeklaravus šių ryšių, gydymo įstaigos vadovas negali identifikuoti ir efektyviai užkardyti dėl kito darbo kylančių interesų konflikto situacijų;
- **poįstatyminių teisės aktų nuostatos, leidžiančios gydytojams artimiems asmenims eiti vieni kitiems pavaldžias pareigas.**

VTEK, įvertinusi asmens sveikatos priežiūros specialistų privačių interesų deklaravimą, pateikiamų duomenų ir rezultatų problemškumą, siūlo svarstyti galimybę teisės aktuose numatyti:

- kaip įstaigų vadovai galėtų gauti informaciją apie jų darbuotojų kitas darbovietes;
- kaip gydytojų privačių interesų deklaravimą suderinti su pareiga nusišalinti kilus interesų konflikto situacijai;
- kaip sugriežtinti įstaigų vadovų atsakomybę už nepakankamą jų darbuotojų privačių interesų deklaravimo kontrolę;
- atsižvelgiant į Įstatymo nuostatas dėl medikų privačių interesų deklaravimo, įvertinti LRV ir SAM poįstatyminių aktų nuostatas, leidžiančių artimiems asmenims eiti vienas kitam pavaldžias pareigas ir priimti vienas kito atžvilgiu sprendimus, pagrįstus.

### 3.5. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

Pastaraisiais metais Lietuva aktyviai siekia tapti visateise Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) nare. Pasirengimas stoti į šią svarbią tarptautinę organizaciją tapo bendru mūsų valstybės interesu, o Lietuvos Respublikos Vyriausybė įtraukė atitinkamus procesus į savo 2016 m. veiklos prioritetus.

Ataskaitiniais metais VTEK taip pat įsitraukė į visas pasirengimo Lietuvos narystei EBPO procedūras.

VTEK šioje srityje įgyvendino svarbią misiją:

- parengė atsakymus į oficialų EBPO klausimyną („Public governance accession review questionnaire for Lithuania“), išdėstydama Lietuvos pozicijas dėl šalies viešojo sektoriaus skaidrumo („Public Sector Integrity“). Šis klausimynas – tai EBPO sukurtas įrankis Lietuvos viešojo valdymo sistemai įvertinti ir nustatyti tokios sistemos atitiktį teisiniams EBPO standartams. Komisijos parengta klausimyno dalis apima tarnybinės etikos, viešųjų ir privačių interesų konfliktų valdymo, korupcijos prevencijos, viešųjų pirkimų skaidrumo užtikrinimo, lobistinės veiklos kontrolės, pranešėjų apsaugos, institucijų vidaus ir išorės audito bei kt. klausimus;
- sukomplektavo EBPO ekspertams su Klausimyno apimamomis sritimis susijusių teisės aktų anglų kalba paketą;
- aktyviai bendradarbiavo su Lietuvos Respublikos Vyriausybe rengiantis priimti į Lietuvą atvykstančias ir ją inspektuojančias EBPO ekspertų grupes;
- organizavo ir koordinavo dvi EBPO ekspertų peržiūrų misijas Lietuvoje (viešojo sektoriaus skaidrumo srityje). VTEK savo būstinėje surengė ekspertų susitikimus su daugiau kaip 20 skirtingų institucijų atstovais: Seimo Etikos ir procedūrų bei Antikorupcijos komisijų, Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto, Vyriausiosios rinkimų komisijos, Finansų ir Sveikatos apsaugos ministerijų, Viešųjų pirkimų tarnybos, Valstybės kontrolės, STT, Generalinės prokuratūros, valstybės valdomų įmonių, nevyriausybinių organizacijų atstovais. Taip pat VTEK išsamiai pristatė ekspertams pagrindines savo veiklos kryptis, vykdomas prevencijos ir kontrolės programas, ateities iššūkius;
- reprezentavo Lietuvą EBPO organizuojamuose renginiuose, tiesiogiai susijusiuose su viešojo sektoriaus skaidrumu (plenarinėje EBPO Viešojo valdymo komiteto konferencijoje bei šio komiteto ekspertų darbo grupės suvažiavime);
- VTEK buvo įtraukta į oficialią Lietuvai atstovaujančią delegaciją, vadovaujamą vidaus reikalų ministro, kuri 2016 m. lapkričio 14 ir 15 d. EBPO būstinėje Paryžiuje pristatė Lietuvos viešojo valdymo pažangą ir šalies gebėjimą tapti visateise EBPO nare. EBPO šalių narių atstovams išklaudus Lietuvos pranešimą, VTEK atstovas atsakė į jų užduotus klausimus.

### KITA TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO VEIKLA

#### Savarankiškas užsienio delegacijų priėmimas.

2016 m. VTEK lankėsi ne tik EBPO atstovai, bet ir svečiai, atstovaujantys kitų valstybių antikorupcinėms institucijoms. Pavyzdžiui, į VTEK buvo atvykusi delegacija iš Irano, kuri išsiskyrė tuo, kad ją sudarė tik visuomeninių organizacijų atstovai. Jų misija buvo surinkti kuo daugiau



informacijos apie Europos antikorupcinę sistemą.

- **Dalyvavimas kitų institucijų surengtuose susitikimuose su užsienio delegacijomis ir VTEK veiklos pristatymas juose.** 2016 m. VTEK šioje srityje glaudžiai bendradarbiavo su Specialiųjų tyrimų tarnyba. VTEK atstovai vykdavo į šios tarnybos organizuojamus mokymus ir susitikimus su kitų valstybių (pavyzdžiui, Ukrainos, Moldovos, Armėnijos) atstovais, supažindino su viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos būdais ir kontrolės priemonėmis.
- **Naujų tarnybinių kontaktų užmezgimas su giminingomis užsienio valstybių institucijomis ir organizacijomis bei abipusis tarnybinės patirties keitimasis su jomis.** Pavyzdžiui, Prancūzijos valstybinė institucija „Haute Autorité pour transparence de la vie publique“, įsteigta tik prieš kelerius metus, kreipėsi prašydama pasidalyti VTEK sukaupta ilgamete valstybinėje tarnyboje kylančių interesų konfliktų valdymo patirtimi.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2016 m. valstybės finansavimas VTEK tarnybinei veiklai, susijusiai su tarptautiniu bendradarbiavimu (pvz., ekspertų delegacijos darbo organizavimu), strateginių Lietuvos interesų atstovavimu EBPO renginiuose (ypač šiuo atveju svarbus jau minėtas EBPO posėdis, kuriame VTEK atstovas, būdamas Vyriausybės sudarytos oficialios delegacijos nariu, Lietuvos pasirengimą stoti į EBPO vertinančiam komitetui pristatė vieną iš svarbių Lietuvos viešojo sektoriaus segmentų), buvo nepakankamas. Šių funkcijų įgyvendinimą VTEK, kitų sričių sąskaita, padengė iš savo vidinių išteklių. Tvirtinant biudžetą 2017 metams, finansavimas šiai Komisijos veiklai nenumatytas, todėl VTEK negali užtikrinti tinkamo ir visapusiško dalyvavimo stojimo į EBPO procedūrose.

## GRECO

Ataskaitiniais metais VTEK parengė ir susistemino informaciją dėl Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) ketvirtojo vertinimo etapo ataskaitos pateiktą ir Komisijai priskirtą rekomendacijų įgyvendinimo.

## GRECO rekomendacijos



VTEK iniciatyva stiprinti bendradarbiavimą veiklos lygmeniu tarp institucijų, kurios prižiūri, kaip Seimo nariai, teisėjai ir prokurorai laikosi elgesio, interesų konfliktų ir panašių taisyklių.



Privalu imtis reikiamų priemonių užtikrinti veiksmingą Seimo narių privačių interesų deklaravimo ir elgesio taisyklių laikymosi priežiūrą, sukuriant veiksmingas priemones ugdyti ir didinti informuotumą, kartu Seimo atsparumą korupcijai, ir instituciniu lygmeniu (mokymas, diskusijos etikos klausimais, susijusiais su Seimo narių elgesiu ir kt.), ir individualiai (konfidencialus konsultavimas).



Turi būti parengtos taisyklės, reglamentuojančios Seimo narių santykius su lobistais ir trečiosiomis šalimis, siekiančiomis daryti įtaką įstatymų priėmimo procesui (lobistinės veiklos skaidrinimas).

#### **4. TEIKTI PASIŪLYMAI DĖL TEISĖS AKTŲ**

Bendradarbiaudama su Viešųjų pirkimų tarnyba ir siekdama užtikrinti viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų veiklos skaidrumą ir atskaitomybę visuomenei, VTEK parengė VPIDVTĮ pakeitimo projektą (toliau – Projektas), kuriame siūloma įtvirtinti pareigą deklaruoti privačius interesus ne tik viešųjų pirkimų komisijų nariams, bet ir asmenims, perkančiosios organizacijos vadovo įgaliotiems organizuoti ir vykdyti supaprastintus pirkimus, bei pirkimuose dalyvaujantiems ekspertams (net jeigu jie nėra valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys). Taip būtų užtikrinama, kad visus viešuosius pirkimus, kad ir kokios vertės jie būtų, vykdytų nešališki asmenys.

Priėmus Projektą atsirastų papildoma teisinė priemonė identifikuoti viešųjų ir privačių interesų konfliktus atskirų viešųjų pirkimų atvejais. Tai padėtų perkančiųjų organizacijų vadovams įgyvendinti jiems nustatytą prievolę kontroliuoti viešųjų pirkimų procedūrų nešališkumą ir eliminuoti viešųjų ir privačių interesų konfliktų apraiškas. Taip pat tai padėtų komisijų nariams, asmenims, vadovo paskirtiems atlikti supaprastintus viešuosius pirkimus, bei ekspertams suprasti, kokios aplinkybės jiems gali sukelti interesų konfliktą, kokiose pirkimų procedūrose jie negali dalyvauti ir nuo kokių procedūrų turi nusišalinti. Projekto nuostatų įgyvendinimas sudarytų teises prielaidas išvengti šališkų viešųjų pirkimų, užtikrintų sąžiningą tiekėjų konkurenciją, leistų racionaliau ir efektyviau naudoti valstybės biudžeto lėšas, siekti kitų viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo tikslų.

Parengtą projektą planuojama svarstyti 2017 m. Seimo pavasario sesijoje.

## 5. KOMISIJOS SIŪLYMAI DĖL VEIKLOS UŽDAVINIŲ 2017 M.

1. Pagal kompetenciją įgyvendinti Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos įgyvendinimo 2015–2019 metų Tarpinstituciniame veiklos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015-06-17 nutarimu Nr. 648 (toliau – Planas), Komisijai išskeltus tikslus:

- Gerinti asmenų, dirbančių valstybės tarnyboje, privačių interesų deklaracijų tvarkymą, duomenų teisėtumo kontrolę ir atsakomybės taikymą.

Vienas iš šios Plano priemonės įgyvendinimo tikslų yra Privačių interesų registro (toliau – Registras) įsteigimas, kurio finansavimas numatytas iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų (2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicinių veiksmų programos 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis pažangus viešasis valdymas“ įgyvendinimo priemonė Nr. 10.1.2-ESFA-V-916 „Nacionalinių kovos su korupcija priemonių įgyvendinimas“). Projektinio finansavimo gairės valstybiniu lygiu buvo parengtos tik 2016 m. antroje pusėje, šiuo metu Komisijoje jau pradėtos vykdyti administracinės procedūros: parengtas projektinis pasiūlymas, su Informacinės plėtros komitetu prie Susisiekimo ministerijos derinama galimybių studija ir investicinis projektas.

Pažymėtina, kad tam tikri su Registro steigimu susiję darbai (pavyzdžiui, specifinių informacinių technologijų žinių reikalaujantys Registro nuostatų bei saugos reikalavimų rengimas), nėra finansuojami iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų, arba finansuojami tik jau pasirašius sutartį dėl paramos skyrimo (tai yra, investicinio projekto, galimybių studijos rengimo kaštus turi pirmiausia dengti Komisija). Todėl VTEK siūlo apsvarstyti galimybes neatidėliotinai skirti papildomą finansavimą, būtiną sklandžiam Registro steigimui užtikrinti. Jei Komisija negaus reikalingo finansavimo (šiuo metu reikalinga suma 30 tūkst. eurų), bus sudėtinga įgyvendinti Registro steigimą Plane numatytais terminais.

- Nustatyti viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo būdus ir principus.

Tinkamas lobistinės veiklos reguliavimas yra svarbiausias šios Plano priemonės tikslas. Tai labai svarbu ir Lietuvos stojimo į EBPO (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija) kontekste, nes šiuo metu jau vyksta Lietuvos stojimo į EBPO viešojo valdymo patikra, o vienas iš vertinamų dalykų ir yra lobistinės veiklos reguliavimas. Pažymėtina, kad dabartinis neefektyvus Lobistinės veiklos įstatymas gali tapti kliūtimi Lietuvos stojimo į EBPO procese.

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimus, 2017 m. VTEK sukurtą elektroninę lobistinės veiklos atskaitomybės sistemą ir optimizuotą šios veiklos priežiūros administravimą.

Pabrėžtina, kad Plane šiai priemonei įgyvendinti numatytas finansavimas (2017 m. Komisijai buvo suplanuota skirti 50 tūkst. Eur) Komisijai nebuvo skirtas.

- Tarnybinės etikos mokymo programos sukūrimas ir jos vykdymas.

2016 m. gruodį Komisija pradėjo rengti viešojo valdymo procesų skaidrumo ir institucijų kompetencijų tarnybinės etikos srityje vertinimo klausimyną. Ši priemonė, pildoma

elektroniniu būdu, leistų nustatyti viešojo valdymo procesų skaidrumą ir institucijų kompetencijas tarnybinės etikos srityje, atskleisti, kokia apimtimi institucijoje veikia pagrindiniai etikos infrastruktūros elementai – vidaus teisinis reguliavimas, atskaitomybės ir kontrolės institutai, etikos kodeksai. Be to, ši priemonė leistų nustatyti silpnąsias institucijos sritis tarnybinės etikos srityje. Remiantis institucijų pateiktais atsakymais, Komisija teiktų atitinkamus pasiūlymus. Šiuo metu atliekami klausimyno tobulinimo darbai, todėl planuojama, kad 2017 m. antrą pusmetį parengtu klausimynu bus galima naudotis.

- 2. Pagal kompetenciją užtikrinti tinkamą Lietuvos Respublikos atstovavimą siekiant narystės EBPO: parengti atsakymus į EBPO klausimynus, pagal VTEK kompetenciją koordinuoti EBPO ekspertų peržiūrų misijas, atstovauti EBPO organizuojamuose renginiuose.**

2016 m. šių funkcijų įgyvendinimą VTEK, kitų sričių sąskaita, padengė iš savo vidinių išteklių. Tvirtinant 2017 metų biudžetą, papildomas finansavimas šiai Komisijos veiklai neskirtas, todėl VTEK sudėtinga užtikrinti tinkamą dalyvavimą stojimo į EBPO procedūrose.

- 3. Atsižvelgiant į LR Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, įgyvendinti šiame įstatyme Komisijai priskirtus uždavinius.**

Bendradarbiaujant su Viešųjų pirkimų tarnyba parengti viešųjų pirkimų komisijų narių, asmenų, vadovo paskirtų atlikti supaprastintus viešuosius pirkimus ir ekspertų nusišalinimo nuo viešųjų pirkimų procedūrų tvarką, nešališkumo deklaracijos formą, taip pat pirkimuose kylančių interesų konfliktų nustatymo gaires.

- 4. Formuoti vienodą, Įstatymo nuostatas atitinkantį valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesio standartą, koordinuojant valstybės bei savivaldybių įstaigose atliekamą viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos bei galimų Įstatymo pažeidimų tyrimų kontrolę.**